Број 181. У Новом Саду, у уторак 19. августа 1908. Година XLIII

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 круна 75 пот,
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.
Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.
Телефон бр. 131

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
(Вечерњи лист.)
ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Како смо бирали патријархе кроз 200 година?

IV.

Видели смо, да су наши народно-црквени сабори, све до 1842. године, бирали патријарха увек — једногласно. А видели смо и како.

Пре но што сад загледамо у саборе из уставног доба, треба да се осврнемо на сабор из 1842. и 1864. године. Да видимо: Како су та два последња сабора старога доба бирали патријарха?

Сабор 1842. године показује нам пустош, што га је у редовима српског народа произвела апсолутистичка владавина, владавина силе и покварености. Сваки се отима за силу, моћ, сјај, све је друго — узгредно.

Сведок онога времена Теодор Мандић у своме делу: „Успомене из нашег црквено-народног живота“ описује сабор из 1842. год. па вели и ово:

„То је био последњи сабор са феудалним сјајем. Племићи су се натицали у раскошу руха, кочија, слугу, — у првом реду Петар Чарнојевић и Јован Нако, који је на сабор као гост дошао. Владике су сви на својим хинтовима у Карловце дошли, с хусарима, јегерима, лакајима, понајвише на четири коња. — Царски се комесар довезао у Карловце на позлаћеним државним каруцама (Staats-Carosse), која је цар Карло VI. митрополији само за таку прилику поклонио а у која су шест вранаца упрегнута била. — Овако се што у оно време само на пожунској дијети могло видити. — Владике Рајачић и Живковић донеле су и своју кујну у Карловце и за трајање сабора части давали, а мимо њих је по старом обичају и администратор митрополије, сваки дан једну серију посланика са царским комесаром, имао код себе на обеду. Било је доста и криминација рад тих части, које је и једна и друга странка држала за оно, што су зацело и биле — за „кортешовање.“

Замислите ову слику, и слику правог сабора! То нису више владике као што беше Атанасије Љубојевић, који преко кршева и планина сред зиме и мећаве обилази главна места и долази крипом на сабор, да послужи народној ствари. Овде епископи хоће, да бљесну посланике са раскошем и сјајем и дају кортешке ручкове. А племство хоће да спроведе вољу своју, више из јогунства.

Како је стајало у оно време са Србовањем, види се из тога, што је краљевски комесар био непријатно изненађен, кад су му при улазу у Карловце викали „живио“ а не латински: „vivat .

Упутство саборском комесару гласило је: „Ти ћеш сакупљеном сабору на знање дати: ако се у избору једног лица не сложи, да ми себи задржавамо право напом пуном влашћу, (aus Unserer Machtvollkommenheit) једног од њих (од епископа) именовати за архиепископа“.

Кад је дошло до избора, доби вршачки епископ Јосиф Рајачић на послетку 50 гласова, а темишварски Живковић 24 гласа. Мањина не хтеде приступити већини. Хтели су да њихов кандидат буде ма и наименован, за патријарха, али само да буде. Или су се можда надали, да ће већина приступити њима, само да буде једногласије. Но није дошло дотле.

Тада је комесар позвао посланике, да поднесу цару молбу, нека им именује митрополита. И посланици заиста напишу молбу на цара, да им најмилостивије именује митрополита, „јер се овом приликом тај жалостан случај догодио, да се у једној особи не могоше сложити, а у таквом случају припада Његовом Величанству право, да митрополита именује“.

Брука овога сабора није у томе, што се није сложио у једној особи, већ што је признао, да владар има права именовати патријарха, ако се сав сабор не сложи у једној особи. Овако што нити је било у привилегијама, нити у ма каквом закону, па чак ни у декларатори ји.

Владар је именовао (дакле не потврдио него именовао) владику Рајачића за патријарха, који је добио већину. У отпису на царског комесара и не спомиње се, да је био какав сабор и избор, него се напросто вели: „Пошто је смрћу митрополита Станковића митрополитска столица у Карловцима упражњена, то Његово Величанство пуном својом влашћу именује вршачког епископа Јосифа Рајачића за архиепископа и митрополита.

* * *

1864. године сазван је сабор у Карловцима, да бира једино патријарха. На томе сабору осећа се јасно, како кроз оне назадне редове пробија нов дух, дух уставности. У име новог времена које наступа, подиже своју реч др. Светозар Милетић.

Милетић је био познат са благовештенског (политичког) сабора, познат са своје борбе за угарску уставност, познат са својих чланака у „Српском Дневнику.“

Милетић ступа на тај сабор у тврдој нади, да апсолутизам и ако још није сахрањен, лежи већ на носилама.

Саборски комесар барон Филиповић дошао је на сабор с упутством, да по дотадањем обичају, пре избора патријарха не допусти никакву расправу. После сабора ће патријарх расудити са синодом, какви предмети да се претресу у будућем народно-црквеном сабору. А тога ради може саслушати и мишљење искусних људи из световног и свештеничког сталежа.

Милетић је покренуо питање, да овај сабор не бира најпре патријарха, него да прво расправи многе и многе прешне народне црквене ствари. Пре овога сабора, кад изузмемо политички сабор темишварски, неких 74 година није било народно-црквеног сабора, који би расправљао начелна питања, која се односе на цркву, школу и фондове. Сабори су се сазивали само да бирају патријарха, синоди су расправљали најпотребније послове.

Комесар је осећао, где се апсолутизам

ПОДЛИСТАК.

Како је немачки цар помогао Хунг-Ли-у да се врати у завичај.

(Свршетак).

Када јој је све потанко испричао, Хунг-ли оде у писарницу бродарског друштва и узе две карте за себе и жену, за први брод што пође у Китај. Чувши да брод полази за три дана, накуповао је све, што му је потребно за пут, и посластица за Дзи-Нган, па брзо отрча у своју берберницу, а косу му је витлао ветар око главе.

После пола сата, одкако се вратио, опет се зачу звонце на берберници. Уђоше господин и госпођа.

— Част ми је клањати се вашим милостима! Хунг-ли је готов да вас послужи Шта желите? шишати — бријати? — брбљао је Китајац.

— Ни једно, ни друго! — одговори господин. Дошао сам да чујем, хоћете ли издати у најам ваше прозоре о доласку немачког цара?

Хунг-ли рашири очи и зину од изненађења. Како ли је данас срећан дан!

— Прозоре о свечаном доласку? О! разуме се! — кликну он, ван себе од радости. — Колико је потребно вашем високоблагородију? Сва три?

— Не, не! треба нам само један и то ако није врло скуп! — примети господин пажљиво. — Свакако је ово скупо за нас. Шта иштете за њ?

— За ово? О, свега педесет фунти! Хоћете ли га узети? — упита Китајац, играјући очима.

Али је господин махао главом.

— Не, за нас је то врло скупо! — рече. — А шта иштете за један прозор од оних горе?

— О! свега тринајест фунти. То је таман за вас

Господин је за часак нешто шаптао са госпођом, па рече:

— Та и од горе се исто тако види, као и одоздо? Зар не?

Хунг-ли је задовољно трљао рукама.

— Одозго? О, дивно се види! — уверавао је он живо.

Док су се непознати договарали, Китајац је немирно стојао подаље, не смејући им сметати. Најпосле рећи ће господин.

— Добро Ми узимамо један од горњих прозора за тринаест фунти, али молим вас убележите то у књигу, да не би било какве год забуне — рече господин, пружи руку госпођи и пођоше вратима.

Хунг-ли се у први мах збунио, но видевши да већ излазе на врата, брзо ухвати господина за рукав од огртача.

— Хе — хе! а за што тако одлазите?.. узели сте прозор а нисте платили? — упита са прекором.

Зар је нужно унапред платити? — упита господин зачуђено.

— Сасвим! Ви узимате прозор, платите шта вреди, а Хунг-ли даће вам признаницу. Па је ствар свршена.

Скоро силом вратио их је у радњу и ставио пред њих перо, хартију и мастило.

Господин је написао признаницу и положио новце а Хунг-ли потврди, да је примио и сав радостан, тури новце у џеп па испрати непознате.

Када их је испратио, утрча горе жени, положи новац на сто, па стаде играти по соби певајући.

— Ха, ха, ха! О како је предобар и прелепи немачки цар! — клицао је час по, прекидајући игру. — Ускоро ћемо бити богати као мандарини.

Да, Дзи-Нган, ускоро ћемо видети наш мили завичај!

Уморен игром, Хунг-ли пође да спреми ручак за себе и жену, седоше затим обоје за сто, срећни и задовољни, као деца кад добију давно обећани дар.

Сутрадан опет је седео Китајац у берберници, чекајући муштерије, маштајући о благу, што их чека у завичају. Наједаред зазвони звонце. Уђе женска, надувена озбиљна лица.

— Шта жели ваша милост? — питао је дубоко клањајући се.

— Издајете ли ваше прозоре о доласку немачког цара? — питала је оштрим гласом

Очи у Китајца синуше од радости.

— О, свакако, госпођо! Хунг-ли издаје све прозоре! — одговори, смешећи се целим лицем.

Госпођа се поносито исправила и мерил га је презриво.

— Да ли је то прозорче већ продано или не? — питала га је с висине.

На прво питање није хтео Хунг-ли да одговори, али на друго је брзо одговорио:

— Ако желите госпођо, узети га, изволите Колико дајете?

— Колико ви тражите?

— Хунг-ли тражи само петнаест фуната, зар то није јефтино?

Госпођа је гледала прозор замишљено.

— Баш на против, то је врло скупо! — рече неодлучно — а колико људи може ту стати?

љуља, па је попустио, да може бити расправе пре избора митрополита. И то расправе о томе, да ли да се овај сабор најпре упусти у избор митрополита, како му је наложено, или да се пре избора упусти у решавање других послова.

Милетићев предлог није продр'о. Али је сабор ипак решио, да после избора митрополита, састави адресу и упути је владару. А у тој адреси искао је сабор много више, но што је у Бечу закључено и наређено.

Дошао је избор митрополита. Огромна већина бирала је у првом гласању тадањег администратора Маширевића. На другом гласању прешла је мањина већини; Милетић се уздржао од гласања. То је био први случај, да се неко уздржи од гласања.

Сабор, који је у огромној већини својој имао политичку жутицу, не смеде рећи у представци на краља, да је онај избор био једногласан. Него је молио, да краљ потврди тај избор „као да је једногласан". И краљ је потврдио тај избор, „као да је једногласан".

Милетић је са успехом овога сабора могао бити задовољан. Његови предлози нису примљени, али је он видео комесара, да попушта. Видео га је, како се осећа несигуран, видео под утиском новог доба, које наваљује, да и не помишља да буде окрутан као његови претходници. А да ће он, Милетић, већ на идућем сабору задобити већину народних посланика, у то није сумњао ни часа.

Нови Сад, 19. августа.

Ко је крив? „Браник" и сомборска „Слога" кукају, што је за брзојавне позиве на сремску епархијску скупштину утрошено 119 круна. „Слога" вели, да је тај трошак био излишан због немара скупштинара, који на позив нису дошли. То не стоји Сремска епархијска скупштина сазвата је тек два дана пре састанка. Позивнице су разаслате тек у понедељак 11 августа, а састанак је био заказан већ за 13. август. Многи су скупштинари добили позивнице тек 13. августа, па нису могли доћи и поред најбоље воље. Међутим на брзојаван позив одазвали су се. Да скупштинари нису били немарни, види се најбоље по томе, што се други дан искупило више од две трећине Скупштина се није могла даље одлагати, јер архидијецеза нема законите управе већ годину и по дана. Они, који су дошли први дан, остали су ту и за други дан и тиме су принели жртву за народ. Што се дакле на брзојаве морало утрошити 119 круна, није узрок немар скупштинара, него закашњене позивнице, а за ту ствар одговорни су чиновници епархијске управе, којима је било поверено, да разашиљу позивнице.

Ср. Карловци, 18. августа.

Седница радикалног клуба. Данас по подне имао је клуб посланика српске народне радикалне странке за српски народно црквени сабор, своју седницу Присутна је била јака натполовична већина клупских чланова.

Радикални посланици претресали су под председништвом дра Жарка Миладиновића прилике у нашој народно-црквеној автономији, нарочито с обзиром на поновни избор патријарха, који нам предстоји Прилике су те дабогме необично тешке и нашле су свог израза у говорима појединих посланика. Пало је врло многих и разних предлога, којима је смер: како да се санирају повреде у нашој автономији

Напослетку је изабрат одбор дванаесторице, коме је поверено, да ступи у дотицај са свима с којима за потребно нађе и да се свуда темељно информише о приликама па да после тога сазове клуб и поднесе предлог.

У одбор су изабране ове личности: др Ђорђе Крсојевић, др. Жарко Миладиновић, др. Никола Ђурђевић, прота Милош Папић, прота Божа Поповић, поп Стеван Михаилић, др. Јован Радивојевић-Вачић, др. Светислав Новак, др. Миливој Бабић, др. Влада Манојловић, др. Мита Мушицки, Јаша Томић.

Полит и — логика.

У бр 184 новосадског „Браника" расписао се његов излапели шеф и опет о избору патријарха. Тема, о којој су стари господин толико писали у „Бранику" и у „Pester Lojd"-у. Чланак је пун којекаквих глупарија, које му ми одбијамо на дару и на — marasmus senilis. Али две ствари не можемо прећутати, јер да се тако залуђује наш српски свет то је много и од самога Полита! Нагрдивши и радикале и изабраног патријарха, пролева Полит сузе крокодилске, што је главни разлог неповрди патријарха то, „што изабрани епископ не зна мађарски". Па онда се не стиди тај излапели старац додати ово: „Какав је наопако то разлог? Зар да квалификација једног црквеног великодостојника зависи од лингвистичког знања? Не стоји оно што мађарска влада наводи, наиме да угарски закони и од нашег клира захтевају знање мађарског језика. Нема тога угарског закона, који би захтевао, да било епископи било патријарси морају знати мађарски језик Из чега мађарска влада ово можда наводи, то је сасвим погрешно". (Курзив је пишчев). Овако лије сузе крокодилске деда Миша. овако се увија и претвара стари грешник, овако хоће да залуди српски народ, шеф „Браника". Као да су сви тако излапели као он, те су заборавили, да је он, баш главом Полит неколико пута у „Pester Loyd"-у писао. да Змејановић не може бити патријарх већ ни зато, што не зна мађарски Тај разлог непотврди је измислио сам Полит, он га је сугерирао мађарској влади и Векерлу он је измислио ту формулу, те је помогао Векерлу, да се извуче из неприлике, јер другога разлога заиста и нема осим онога Политовог, да изабрани патријарх не може зато бити потврђен, што не зна мађарски. То је така инфамија, као и оно, што је баш сам Полит толико пунио уши Векерлу против манастирске уредбе, док није Векерле, додао ону злогласну октројку због које Полит сада годи радикале и сабор, па онда толико се упео Полит и његово друштво Анатолије Руварац итд. против епархијске скупштине архидијецезалне утоцима и протестима, те су тиме наравно дали прилике Векерлу, да он ту ствар реши, а после онда називају епархијску скупштину „Векерловом".

Друго је што Полит који је у овом сабору гласао при избору патријарха — и јуче опет тврди, да је „било са свим оправдано, што се год. 1890. при избору патријарха Бранковића наша (т. ј. тамошња) странка уздржала од гласања". Дакле Полит, који је био шеф странке и 1890 год., није гласао при избору патријарха (да би тиме потпомогао Бранковића), и онда је то било „сасвим оправдано". Године 1908. Полит гласа при избору патријарха и ако ни данас немамо штатута о избору патријарха и то је опет „сасвим оправдано". Па онда Полит је толико пута усмено и писмено изјавио, да владика Змејановић не може бити патријарх, јер не зна мађарски, а сам Полит гласа за владику Мирона, који такође не зна мађарски Па да није то врло мудра глава, тај деда Миша Полит Како му кад треба, онако ради, па то је све увек „сасвим оправдано"

При крају вели Полит са свим озбиљно, да пред избор патријарха треба „братског договора и споразума". „Памет у главу, да не буде именовања као 1882 год." — као да би бајаги Полит и његово друштво имало што год против именовања, само кад је одбијен Змејановић.

Нови Сад, 19. августа.

„Браник" кука. Архидијецезална управа отпустила је досадашњег бележника Макарија Гаврилова, ревизора Вујића и фискала дра Гигу Авакумовића. За бележника је постављен досадашњи подбележник Хајдин за конз. фискала др. Јован Радивојевић Вачић, за ревизора пак досадашњи подревизор. Браник" кука, што су отпуштени отац Макарије и ревизор Вујић. Ако кука и за невољу му је. Његове су госе училе Макарија и Вујића, да одрекну послушност саборском одбору и законитој архидијецезалној власти. Они су их бодрили, да пот-

---

— Шта? — упита Китајац не разумевајући. — Шта она мисли тиме рећи?

Али госпођа и не гледаше на њ, мерила је очима ширину прозора, па рече као за себе:

— Морају се поставити клупе. Три клупе по шест места — то је 18 места, а мали могу и да стоје. Биће доста. Моје питомице мало ће се стиснути.. Али, добро је — рече, окренувши се Китајцу: — ја узимам овај прозор Новац ћу вам вечерас послати До виђења.

— Не, не! зашишта Китајац и ухвати је за рукав: — прво треба Хунг-ли-у платити.

Госпођа се намргоди.

— Одмах да сте ме пустили, чујете ли? Како смете самном тако г ворити?

— О, не срдите се на беднога Хунг-ли-а, високоблагородна леди, боље платите одмах бедноме Хунг-ли-у а он ће вам дати признаницу. О да! Онће вам одма написати признаницу.

Госпођа је била ван себе од гнева.

— Кад сте тако дрски, ја не требам вашег прозора! — рече љутито.

Он се поплаши паде на колена, а жуто му лице доби земљану боју.

Благородна леди нема право да се љутите — плакао је. — Та шта је то учинио бедни Хунг-ли, да се благородна леди тако ражљутила?

Ваљда је понижени и жалосни изглед Китајца дирнуо поштовану васпитатељку младежи, и она рече:

— Но, добро! Узећу ваш прозор, али ћу вам новац ипак послати вечерас Пристајете ли? — да или не?

Китајцу чисто лакну.

— О, да, да! — пожурио се да је увери, — новце вечерас, високоблагородна леди, много вам хвала

Госпођа оде, а Хунг-ли отре хладан зној са чела. Ови новци нису га прошли без муке, па још их није ни добио

Нестрпељиво је очекивао в че и тек када је обећану своту имао у рукама, отрчао је горе жени и испричао јој „о новом срећном случају"

*

Свечани дан доласка ближио се и Хунг ли-у јављали су се још неколики купци за прозоре. Један за другим долазио је и одлазио врло задовољан љубазном дочеку Китајца радо су пристајали на цену, коју је овај искао, ма колико велика била.

Но највише се радовао Хунг-ли томе, што му се жена опорављала све више и најпосле сасвим оздравила. Четвртог дана пред долазак царев, спремио се Хунг-ли са женом на пут, да за навек остави маглавиту обалу Енглеске. Накупили су свега око 260 фуната и држали су, да су сад богати.

Оно мало својих ствари већ су одавна спремили и Хунг-ли је играо по празним собама и звецкао златницама у широком џепу. Најмио је кола, натоварио ствари и отишао за женом у велико пристаниште. Али пре но што је оставио кућу, Хунг-ли метне клин између врата и рагастова, да би врата остала полуотворена.

— Хунг-ли је дужан да остави врата отворена, да би могли ући купци прозора! — рече он Дзи-нган, и она му је сасвим одобрила

Обоје су блажени отишли на пристаниште и укрцали се у велики брод.

Када су успремили пртљаг и сасвим се намести и за тако далеки пут, изађоше горе на палубу да последњи пут виде овај крај на растанку. Брод је већ јурио пуном паром на отворено море Обоје држали су се чврсто за руке и непрестано гледали како нестаје обале са видика.

Наједном рећиће Хунг-ли:

— Како ли сам срећан, што већ једном идемо у наш мили завичај, Дзи-Нган, безгранично сам срећан! Само једно не могу прежалити! „Сјај месечев" погледа га употљиво црним кадивеним очима.

Хунг-ли насмеја се лукаво.

— Необично бих уживао да видим ону хуку буку, кад нагрну наши купци у берберницу, да гледају свечан долазак немачког цара! Хунг-ли уме да замисли, каква ће то бити брука, зацело се тако нигде није догодило!...

1908 јунија.

С руског: **С.—вић.**

помажу пустоловину Анатолија Јанковића и Лазе Обреновића. Знало се, да такав поступак не сме остати некажњен Сад су бележник Макарије и ревизор Вујић примили своју награду, а да нису то чинили, не би их постигла ова судбина, као што није постигла остале чиновнике. Отац Макарије и ревизор Вујић могли су се уверити, да је истина: ко с ђаволом тикве сади, о главу му се обију. Кукњава дра Полита ништа им не помаже, али могли би му бар топло захвалити на добрим саветима, које им је лане давао.

Шта би Томановићева влада?

Лаза Томановић уобразио је, да велика сила, па би да заповеда и изван Црне Горе. Мало му је бруке са преким судом и писмом, упућеном свесловенском конгресу у Прагу, него хоће нове бруке Мисли чово, е је дошло време да и Србији диктира услове за измирење. Ако би Србија усвојила те услове, онда би се зар он и његови Одаковићи и снисходили, да удостоје Србију своје високе милости. Откако на Цетињу слушају бечке заповести, хоће да у свему буду као и бечка дипломација. И они би да диктирају, а не виде, како су дошли у смешан положај. Ево шта жели Томановић, преко „Пестер Лојда (јер то је сад орган црногорске владе:) 1. Да српска влада призна, да афера са бомбама није удешена комедија, него озбиљно, у Београду спремљена завера, 2. да Србија казни све оне црногорске емигранте, који су учествовали у завери са бомбама а живе у Србији и да их протера, 3. нека се српска влада обвеже, да неће давати уточишта црногорским завереницима, 4. да Србија плати Црној Гори одштету, коју је претрпела услед афере са бомбама пошто је Црна Гора морала плаћати многе полицијске органе (шпијоне), који су јој потрошили скоро четвртину њеног буџета.

Као што се види, Томановић би да дође до пара, да би могао наградити своје шпијончине и разне новинаре Из овог признања у „Пестер Лојду“ види се, да је Томановић утрошио на ту измишљену заверу око 500.000 круна, па је државна каса остала празна, а зајма нико неда — Ала би и то био богат плен за Очаковиће, шпијоне и извесне новинаре, — само је жалост, што у Србији нема луда који би тим гладницима пружили масну погачу, са којим тако жуде... Оваке услове може диктирати само онај који је у рату победио. Али нама се чини, да је ове сулуде услове ставио Томановић по нечијем упутству. Зна се, да Србија ни у ком случају не може те услове примити, а неком тако годи, да се између Србије и Црне Горе ископа што дубљи јаз.

Политички преглед

Стапање странака у мађарској коалицији У броју од недеље донео је бечки лист „Наје Фраје Пресе“ из пера једног мађарског политичара, чланак о фузији странака у мађарској коалицији. У чланку се вели, да су преговори о том питању вођени између Кошута и Андрашија још пре онога Кошутовога говора у Печују, којим је изјављена фузија Кошут и Андраши су сложни били у томе, да ће реформа изборнога права наићи на енергичан отпор код народности и међународних социјалиста. То их је навело на мисао о стапању странака. Али је у почетку било речи само о стапању независњачке и уставне странке. Тек тада је Кошут објавио у Печују потребу стапања. Иако је та мисао с почетка освојила духове, ипак се појавиле тешкоће. У редовима независњачке странке, било је пуно чланова незадовољних са унутрашњом политиком грофа Андрашија, с друге стране било је великих разлика у мишљењу у питању оснивања самосталне угарске банке. Заузимањем Кошутовим, ствар се ипак кренула даље. Кошуту се придружио и гроф Апоњи, те ступи у преговоре са Андрашијем и вођама пучке странке. Још почетком овога лета биле су утврђене основне мисли за присније везе. Тај елаборат буде предан и самом владару. По проучењу тога елабората саслушао је владар мишљење више истакнутих политичара и заиште стваран програм Тај је програм већ готов О њему је почетком августа било речи на министарском савету и гроф Зичи је преузео да га поднесе владару. Основна мисао програма је поступно развиће. На тој основи омогућено је и независњачкој странци, да пристане уз њега. Постигнут је споразум и у војним питањима и у питању реформе. Само о питању банке постоје још разлике у мишљењу, и у том погледу ниј ни владару подастрт никакав предлог.

Буријан код краља У недељу је био заједнички министар финансија барон Буријан у аудијенцији код краља. После аудијенције изјавио је министар, да му аудијенција нема политичка значаја. Био је код краља, да му само по обичају јави да ће обилазити Босну и Херцеговину. Међутим у политичким круговима тврде, да је на аудијенцији било речи и о управи у Босни и Херцеговини и о становишту владином. према младотурском покрету. Министар Буријан дакле неће да се изјасни о овим стварима Пред новинарима, који су га упитали, да ли је на аудијенцији било речи и о уставу за Босну и Херцеговину министар Буријан рекао је тек толико, да монархија још није преговарала са великим силама о промени управе у Босни и о давању устава Према томе изгледа, да Аустроугарска неће никакве кораке предузимати у томе погледу, док се претходно не споразуме са великим силама. У политичким круговима тврде, да је нетачна и она вест, као да влада хоће од општинских представника да створи покрајинску скупштину у Босни и Херцеговини. Као што се види све поричу, све заборављају, таје, а то у Аустрији значи, да нешто спремају. Шта — јамачно ћемо ускоро видети.

Младотурци о Босни Лондонски лист „Тајмс“ доноси подужи чланак о Босни и Херцеговини. По његову мишлењу анексија Босне и Херцеговине Аустроугарској за сада се не може спровести већ и зато, што се Аустрија и Угарска не могу да споразумеју, коме да припадне Босна и Херцеговина Сарадник споменутога листа потражио је Ахмед Ризу бега и кнеза Мехмед Алију, вође младотурске странке и чланове страначког извршног одбора Обојица су изјавили у питању Босне и Херцеговине, да се за сада мора одржати данашње стање. Читав низ реформа чека на Младотурке, да их спроведу у унутрашњој управи Турске, с тога држе за незгодно, да сада изазивају судар ма с којом страном државом. Ради тога ће, уз очување својих права признати данашње стање како у Босни и Херцеговини, тако и у Мисиру, Тунису и на Криту. Наравно, да је то само мишлење споменутих вођа, какво ће пак становиште у том питању заузети турски параламенат — не може се знати.

Адвокатска и трговинска комора у Босни и Херцеговини „Сарајевоер Тагблат“ доноси, да ће 1 јануара идуће године бити објављени закони, по којима се у Босни и Херцеговини уводи адвокатска комора и трговинска и обратна комора. Министарство и земаљска влада живо раде на нацртима за те установе. У појединости доноси поменути лист ово: Трговинска и обртна комора ће се састојати из бираних коморних саветника и вирилиста. Бираће се свега 48 коморних саветника. Само Сарајево као главна варош бираће 24, а других 24 бираће окрузи, и то од 6 округа сваки по четворицу. Као вирилисте ући ће у комору сви они велики трговци и индустријалци, који плаћају порезу на годишњи приход од најмање 75 хиљада круна. Комора бира и претседника и оба потпретседника, а потврђује их министарство.

Вести из места и са стране.

Забрањено оснивање српског учитељског друштва.

Јављају из Загреба, да хрватско-славонска влада није дозволила оснивање српског учитељског друштва у Слуњу, па је послата правила вратила оснивачком одбору. Као што се види, бан Раух је сасвим заплизао у франковачке воде. Оваким поступком према Србима, хоће он да задобије Франкову странку. Потпиривање хрватског шовинизма — то му је сада програм. Али не вели се бадава: игра Рајко свакојако, па најпосле наопако.

Претерана предусретљивост.

У IV. свесци „Летописа“ Матице Српске за 1908 год има извештај са V. седнице књижевног одбора и у њему ова белешка: „Умолиће се др. Тих. Остојић, да се прими уређења градива о неким нашим народним песмама, о којима би један мађарски научник хтео да пише расправу“. Заиста смо се зачудили овој белешци у извештају Неки мађарски научник хоће да пише расправу о нашим народним песмама За расправу му је потребно градиво. Човек не познаје, рецимо, изворе, где би то градиво нашао и он се обраћа Матици Српској. Матица се предусретљиво одазива молби му. Довде је све разумљиво. Али сад. Секретар или библиотекар Матичин, могао је упутити мађарског научника, где може наћи потребно му градиво, или ако баш они нису „доколни“, могли су га упутити на некога, који то разуме и може да учини – и Матица би посве задоста учинила, да се покаже предусретљивом према једном страном научнику, који се интересује за наше народне песме Ну шта ради Матица, односно књижевни одбор? Они су толико предусретљиви према том страном научнику, да из седнице књижевног одбора умољавају дра Остојића, да он чак уреди градиво (уређење, сређивање градива зар није ствар пишчева?) о неким нашим народним песмама, о којима би један мађарски научник тек хтео да пише расправу. Не знамо, да ли се др Остојић примио овога посла из љубави или за награду? Ако је овај други случај, ко ће му дати ту награду? На ова питања не видимо одговора у оној белешци. Да ли ће Матица да награди труд за уређење неког градива, по којем неки научник тек хоће да пише расправу? Да ли Матица у предусретљивости својој може да иде тако далеко? Волели бисмо, када би управа или књижевни одбор Матице Српске, унели мало више светлости у ову ствар, да не бисмо сами морали изводити закључке, к ји ни мало не би били ласкави ни по управу ни по књижевни одбор, па можда ни по дра Остојића

Даношке убице.

Читаоцмма „Заставе“ познат је овај догађај. Јуче су на слободу пуштене три Циганке: Зелфи Коломпар, Лакатош Коломпар и Јулча Шурањ, које су биле осуђене на го ину дана. Урачунавајући истражни затвор, оне су своју казну издржале Одведене су у полицију, да се утврди, којим општинама припадају и тамо ће бити отправљене под полицијском стражом Занимљиво је, да је свака од њих имала по једно дете и та су деца са својим матерама заједно све време провела у затвору. Лице им је као од воска и очи им нису тако ватрене и живе као пре годину дана. Вредно је напоменути још, да се акта у ствари даношког убиства налазе пред највишим судом. Акта та теже преко двадесет и две киле. Известилац у тој ствари биће Петар Деак, куријални судац.

Необична крађа.

Из Ишла јављају о овој необичној крађи: Одономад је положен темељ камен новосаграђеној овдашњој болници царице Јелисавете. У ковчежићу било је од владара потписано основно писмо и спомен медајле у вредности од 36 круна. Ноћу се дошуњао неко и украо ковчежић са тим стварима. Та крађа изазвала је велико огорчење и полиција живо трага, да ухвати лопова. Општинско веће расписало је, да даје хиљаду круна ономе, ко припомогне, да се украдене ствари нађу.

Звер од човека.

Злогласни шеф цариградске тајне полиције, Зија Беј, који се сада налази у Лондону, изразио се пред неколико лондонских дописника о свему раду за пређашње владе. Кад је 21. јула проглашен устав, знао је да му је одзвонило. Одмах се сакрио и чекао тако сакривен пуна два дана. У том добије писмо од султана да бежи у Европу. Једно вече пође према пристаништу. На обали га позна један човек и навали на њега, Зија Беј тргне револвер и убије нападача. Затим се укрца у једну немачку лађу и срећно стигне у Смирну, а одатле у Марсељ и затим у Лондон. У Лондону живи под лажним именом. За свога делања, марљиво је радио на том, да поквари и упропасти све министре, официре и цивилне часнике. У том је добивао одређене наредбе од својих претпостав-

љених, нарочито од шефа палате Изет паше. Док је Зија Беј „владао“, нестало је 170 Турака, чланова највиђенијих породица у целом царству. — Под њим је радило 400 плаћених агената, нешто Турака, већином Јермена и Г ка, и нека жена Ту се није много питало, кога је требало смаћи. Заповест се одмах извршивала. А султану су подношени лажни извештаји, против којих не беше апелате. Кога су они оптужили, том је одзвонило О новом покрету вели Зија Беј, да има успеха и да га воде часни људи. Жао му је, што му није суђено, да и он ради у служби тога покрета, а он би исто тако вољно служио садашњој владавини, као и пређашњој. Зија Беј има на 31 милијон имања и повући ће се у Канаду (Северна Америка). У Турску се не мисли више враћати, јер после оних силних злочина неће ни да мисли на то, да ће му икад опростити оне силне хиљаде, које су патиле од његових неправди

Русвел и француски војник.

У Паризу је јуче војни суд донео решење у једној врло особичној расправи Један во ник 18. пука већ је више пута писао писма председнику удружених америчких држава и тражио од њега десет хиљада франака Ако му неда, претио му је великим шкандалом. Русвелту најпосле досадила та писма и предао их е вашингтонском француском конзулу, а овај је опет послао их у Париз надлежној власти Војни суд осудио је дотичног војника на затвор од шест месеци

Изменули жене.

Ових дана Јосиф Димовић и Стеван Рошташ становници сенћански усред весеља, како вели суботички „Бачки Напло“ променили су се са женама Димовић је већ одавно бацио око на жену Рошташову и једном приликом, кад се овај добро наквасио, понуди му Димовић да се мењају са женама и још „приде“ 8 круна. Кад су се споразумели, сваки оде по своју жену и лепо, званично пред сведоцима измену их. Кад је Рошташ сретно утуцкао добивених 8 круна и истрезнио се — ви и он туђу жену. Тек кад му је „нова млада“ разјаснила, онда је дошао к себи и као без главе отрчи у полицију и кроз плач потужи се. Наравно, да је полиција направила реда и предала сваком своју жену.

Протерана.

Из Ахена јављају, да је војвоткиња Лујза Кобург, која се са Гезом Маташићем тамо настанила, протерана из Немачке. Ахенска је полиција позвала војвоткињу да за осам дана напусти Немачку.

Одговорни уредник: **Константин Брадваровић**

Трговина.

Нови Сад, 19. августа 1908. године.

Пшеница прве каквоће стара 20 к — до 21 к 40 п
Пшеница нова 20 к 80 п до 30 к — п.
Пшеница средња 20 к 20 п до 40 к — п.
Пшеница лакша 19 к 40 п до 19 к 80 п
Наполица нова 20 к — п до 20 к 60 п
Јечам нови 15 к — п до 15 к 20 п.
Зоб нова 14 к 60 п до 15 к — п
Кукуруз у зрну нов 15 к 20 п до 15 к 40 п.
Кукуруз у клипу нов 7 к 20 п до к 7 60 п.
Маст 132 к п до — к — п.
Сланина 132 к — п до — к — п.
Сланина паљена 132 к — п до — к п.

Свињи угојени тешки 94 до 96 п.
Свињи средњи . . . 90 до 92 п.
Свињи лаки . . . . 86 до 90 п.
} све од 100 кила

Теоци 74 - 76 по кили.
Овци пар 20 - 32— кр
Јагњци 24 - 32 пар.

Стање воде под Новим Садом.

18 августа било је . . . . . 1·56
19. августа било је . . . . . 1·59

Моде галантеријска и готових обућа
РАДЊА
Л. Нинковића у Земуну
треба ДВА ПОМОЋНИКА.

Они који су сличну радњу свршили, имају првенство. — У офертима нужно је да се означи коју плату тражи рефлектант месечно и кад ступити може.

Они који су у радњи овој место желели заузети, а на своје оферте акцепте добили нису, — могу поново своје понуде поднети. 1116 1—3

Змај Јована Јовановића
КУЋУ у КАМЕНИЦИ
издајем под кирију.
Обратити се на мене.
У Каменици, 28. августа 1908
Марија Костић.
1110 1—2

Коста Теодоровић
у Винковцима
треба за своју гвожђарску радњу
помоћника
вештог у својој струци, који говори српски, немачки и мађарски. 1114 1—3

ЗА МОЈУ ШПЕЦЕРАЈА И МЕШОВИТУ ТРГОВИНУ
потребујем једног
млађег помоћника.
Првенство имају они, који су у истим радњама изучили и који владају немачким језиком.
Ђура Димовић
у Срп Св Мартону.
1112 1—2

Адвокат и кр. јавни биљежник
Др. Никола Ђуричић - Биорац
отворио је своју
КАНЦЕЛАРИЈУ
у Д. Михољцу
(Славонија).
1113 1—3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
Ж. Димовића
У НОВОМ САДУ
потребује ШЕГРТА, здравог,
који је 14-ту годину навршио и који српски, мађарски и немачки говори. 1115 1—2

Млада интелигентна
и угодне спољашности УДОВИЦА
са мировином, врло вешта у кућним пословима
тражи место газдарице
код честита и образована господина, ђувегије или удовца са и без деце. — Понуде нека се шаљу само са отвореним потписом на администрацију овога листа под шифром „**Fortuna**“ број 21 — Дискреција зајамчена. 1070 3—3

Светозар Личина
из Шида, потребује једног
кабаничарског момка
преко целе јесени и зиме уз добру плату ступити у посао може одмах. 1104 2—

ТРЕБАМ
ЗА МОЈУ МАНУФАКТУРНУ РАДЊУ
млађег помоћника,
Србина, који је потпуно солидао, а говори мађарски немачки. — Ступање до до 15. септембра о. г. п. р.
Ђорђе Малић,
Босанска Градишка.
1117 1—3

Земља на продају.
Имам на продају
151 ЛАНАЦ ЗЕМЉЕ
у Србији, у месту Власаници, у даљини од Шапца 22 клм., а лежи на београдском друму у даљини од Саве 4 клм, где има и извоз ране, а други је извоз 2 клм. даљине у варошици Дебру; и кућу са амбаром и шупом и зградама за свиње. Земља је потпуно плодна, са добрим житом и кукурузом. Цена је земљи један ланац **600 круна**.
Ко жели ово купити нека изволи доћи, где ће се лично осведочити на лицу места.
Обратити се ваља
Васи Ђенићу,
Шабац, артиљеријска улица.
1093 2—3

Шпецерајски
ПОМОЋНИК,
који говори српски, немачки и мађарски а који 2 - 3 године сервира, може добити место од 15 септембра п. р. к код
Sáfrány Lájos
Török Becse.
1093 2—3

ГВОЖЂАРСКА И ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА
ЛАЗАРА М. ЈАНКОВИЋА
у Тителу
потребује 2 СТАРИЈА ПОМОЋНИКА,
ДОБРЕ ДЕТАЉЛИСТЕ.
Рефлектанти који су у обе струке вични, а уз то српски, мађарски и немачки говоре, имају првенство. — Ступање одма или кроз 14 дана. 1102 2—3

ТРАЖИМ ЗА МОЈУ
модно и просто мануфактурну трговину
2 ВЕШТА ПОМОЋНИКА
или ДЕЛОВОЂУ, који је вичан српском немачком и мађарском језику. Потпуно снажни нека пошаљу своје оферте одма или најдаље до 20. септембре на
Markus Bondy
Земун, Господска ул. 3.
1090 2—3

ТРАЖИМ марљивог САМОСТАЛНОГ
ПОМОЋНИКА
Ступање одмах, суботом је радња затворена. Уједно ће и један
МЛАЂИ ПОМОЋНИК
бити акцептиран. — Оферти са ознаком плате на
Ignatz Raiter és Fia
Tör. Becse.
1103 2—2

Гром есенције
најбоља и најјача
80 %
Сирупа
Kisber - ског
:АРАХИДЕ:
Брашно,
Шећер,
Каву,
На велико и :на мало:
:: САПУНА ::
Шихтовог
:: све врсте ::
Хромпир шећера
: Marosvásáhely :
:: ПИРИНАЦ ::
Зејтин,
Свеће,
Вадем,
и сву осталу робу нуде по најумеренијој цени
Петровић и Поповић
трговина спецераја и деликатеса
код „Црног Кера“
ћошак главне и лебарске улице.
734 11—

Српска штампарија драसससससस